

DAFTAR PUSTAKA

Arsip

ANRI. Inventaris Arsip BW No. 2, *Algemeene Verslag van de Boven-Binnenlanden ter West Kuste Borneo Gelegen aan de Rivier Kapoëas.*

- _____ No. 4, *Algemeen Verslag* 1824.
- _____ No. 5, *Algemeene Verslag* 1829.
- _____ No. 7, *Algemeen Verslag* 1837.
- _____ No. 9, *Algemeen Verslag* 1838.
- _____ No. 12, *Algemeene Verslag* 1843.
- _____ No. 14, *Algemeen Verslag* 1852.
- _____ No. 15, *Algemeene Verslag* 1853.
- _____ No. 16, *Algemeene Verslag* 1856.
- _____ No. 18, *Algemeen Verslag* 1859.
- _____ No.19, *Algemeen Verslag* 1860.
- _____ No. 20, *Algemeene Verslag* 1867.
- _____ No. 21, *Algemeen Verslag* 1874.
- _____ No. 24, *Algemeene Verslag*, 1877.
- _____ No. 27, *Algemene Verslag* 1880.
- _____ No. 28, *Algemeene Verslag*, 1881.
- _____ No. 32, *Algemeen Verslag* 1885.
- _____ No. 38, *Administratief Verslag* 1857.
- _____ No. 41, *Administratief Verslag* 1862.
- _____ No. 52, *Politieke Verslag* 1873.
- _____ No. 61, *Politieke Verslag* 1856.
- _____ No. 64, *Politieke Verslag* 1859.
- _____ No. 67, *Politieke Verslag* 1862.
- _____ No. 71, *Politieke Verslag* 1866.
- _____ No. 72, *Politieke Verslag* 1867.
- _____ No. 76, *Politieke Verslag* 1871.
- _____ No. 89, *Raming van Inkomsten van 1826 tot 1830 Weskust van Borneo Afdeeling.*
- _____ No. 98, *Pachtvoorwaarden voor Pontianak.*
- _____ No. 115, *Chineesche Conferentien te Pontianak.*
- _____ No. 175, *Algemeen Veslag* 1845.
- _____ No. 233, *Catatan Pangeran Bandahara Tahun* 1850.
- _____ No. 362, *Reglement van Politie van het Chinesche Kamp te Pontianak.*

ANRI. *Memorie van Overgave* K.A.James, 1921.

Terbitan Resmi Pemerintah

Afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten. 1929. *Mededeelingen van de Afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten van het Departement van Binnenlandsch Bestuur: Overeenkomsten met de Zelfbesturen in de Buitengewesten*. Weltevreden: Landsdrukkerij.

Koloniaal Verslag van 1868.

_____ 1869.
_____ 1874.
_____ 1880.
_____ 1902.
_____ 1903.
_____ 1905.
_____ 1906.
_____ 1909.
_____ 1912.

Regeerings Almanak II, 1890.

_____ I, 1935.
_____ II, 1901.
_____ II, 1895-1919.

Staatsblad No. 105, 1857.

_____ No. 81, 1862.
_____ No. 59, 1883.
_____ No. 116, 1889.
_____ No. 9; No. 75, 1895.
_____ No. 53, Th. 1896.
_____ No. 142-143, 1909.
_____ No. 348; No.371, 1912.
_____ No. 200, 1913.
_____ No. 487, 1914.
_____ No. 172; No. 215, 1916.
_____ No. 481; No. 512, 1919.

Verslag over het Jaar 1865 Zamengesteld door de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Batavia. 1866. Batavia: Bruining & Wijt.

Verslag over het Jaar 1866 Zamengesteld door de Kamer van Koophandel en Nijverheid te Batavia. 1867. Batavia: Bruining & Wijt.

Peta

Topographisch Bureau. 1889. "Blad III. Pontijanak," dalam *Residentie Wester-Afdeeling van Borneo: Opgenomen en in Kaart 1886-1888*.

Topographische Inrichting. 1898. *Kaart van de Residentie Wester Afdeeling van Borneo*.

Ministrie van Kolonien. 1895. *Kaart van den Vierkanten Paal Gouvernements Grondgebied te Pontianak*.

Buku dan Artikel

AA, van der. 1881. "Naschrift, Reis Naar het Gebied van den Kapoeas in Borneo's Westerafdeeling," dalam *BKI* 29.

Abdul Wahid. 2013. "From Revenue Farming to State Monopoly: The Political Economy of Taxation in Colonial Indonesia, Java ca. 1816-1942." *Disertasi*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Anonim. 1850. "De Bevestiging van het Nederlandsche Gezag op Borneo, en de Vermeerdering der Inkomsten van dat Eiland voor de Schatkist," dalam *Tijdschrift voor Nederlandsch Indië (TNI)* II.

_____. 1853. "De Verwickelingen van het Nederlandsch-Indisch Gouvernement met de Chinesche Bevolking op Westelijk Borneo Toegelicht," dalam *TNI* 15.

_____. 1871. "Eene Inlandsche Nederzetting," dalam *TNI* I.

Ansar Rahman et. al. 2000. *Syarif Abdurrahman Alkadri: Perspektif Sejarah Berdirinya Kota Pontianak*. Pontianak: Pemerintah Kota Pontianak.

Arena Wati. 1989. *Syair Pangeran Syarif*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

Butcher, John. 1993a. "Loke Yew," dalam John Butcher dan Howard Dick (ed.), *The Rise and Fall of Revenue Farming*. New York: St. Martin's Press.

_____. 1993b. "Revenue Farming and the Changing State in Southeast Asia," dalam John Butcher dan Howard Dick (ed.), *The Rise and Fall of Revenue Farming*. New York: St. Martin's Press.

- _____. 1996. "The Salt Farm And The Fishing Industry of Bagan Si Api Api," dalam *Indonesia*, Vol. 62.
- Buys, Marius. 1892. *Twee Manden op Borneo's Westkust*. Leiden: S.C. van Doesburgh.
- Carey, Peter. 2008. *Orang Cina, Bandar Tol, Candu, dan Perang Jawa: Perubahan Persepsi tentang Cina 1785 – 1825*. Jakarta: Komunitas Bambu.
- Cator, Writser Jans. 1936. *The Economic Position of the Chinese in the Netherlands Indies*. Oxford: Basil Blackwell.
- Cribb, Robert dan Audrey Kahin. 2004. *Historical Dictionary of Indonesia*. Maryland: Scarecrow Press.
- Dana Listiana. 2009. *Ibukota Pontianak 1779-1942: Lahir dan Berkembangnya Sebuah Kota Kolonial*. Pontianak: BPSNT Pontianak.
- _____. 2012. *Tanah Sintang Masa Kolonial: Telaah Sederhana tentang Perubahan Satus Pemerintahan dan Wilayah Kekuasaan*. Pontianak: STAIN Press.
- _____. 2013. *Tumbuh dan Berkembangnya Pasar Kota: Pasar Cina di Pontianak Abad Ke-19 Sampai Abad Ke-20*. Jakarta: Direktorat Nilai Sejarah.
- Dick, Howard. 1993a. "Oei Tiong Ham," dalam John Butcher dan Howard Dick (ed.). *The Rise and Fall of Revenue Farming: Business Elites and the Emergence of the Modern State in Southeast Asia*. New York: St. Martin's Press, Inc.
- _____. 1993b. "A Fresh Approach to Southeast Asian History," dalam John Butcher dan Howard Dick (ed.). *The Rise and Fall of Revenue Farming: Business Elites and the Emergence of the Modern State in Southeast Asia*. New York: St. Martin's Press, Inc.
- Diehl, F.W. 1993. "Revenue Farming and Colonial Finances in the Netherlands East Indies, 1816-1925," dalam John Butcher dan Howard Dick (ed.), *The Rise and Fall of Revenue Farming*. New York: St. Martin's Press, Inc.

- Driessche, van. 1912. "Mededeelingen, Nota's Betreffende Zelfbesturende Landschappen der Wester-Afdeeling van Borneo," dalam *TNAG*.
- Earl, George Windsor. 1837. *The Eastern Seas or Voyages and Adventures in The Archipelago in 1832-33-34*. London: Wm. Hallen and Co.
- Elenbaas, W.G. 1909. West Borneo: Eenige Mededeelingen Aangaande Bevolking en Bestuur dalam *De Indische Gids*.
- Enthoven, J.J.K. 1903. *Bijdragen tot Geographie van Borneo's Westerafdeeling*. Leiden: Boekhandel en Drukkerij.
- Francis, E.A. 1838. "Westkust van Borneo in 1832," dalam *TNI I*.
- Gerlach, L.W.C. 1881. "Reis Naar Het Meergebied van den Kapoeas in Borneo's Westerafdeeling," *BKI* 29.
- Groot, J.J.M. de. 1885a. *Het Kongsiwezen van Borneo*. Martinus Nijhoff: s'Gravenhage.
- _____. 1885b. "Lioe A Sin van Mandohr," dalam *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië (BKI) 34ste Deel*.
- Harlem Siahaan. 1984. "Kolonisasi dan Kongsi Cina di Kalimantan Barat: Pembentukan dan Perkembangannya 1772-1854." *Tesis*. Yogyakarta: Fakultas Sastra, Universitas Gadjah Mada.
- _____. 1996. "Konflik dan Perlawanan Kongsi Cina di Kalimantan Barat 1770-1854." *Disertasi*. Yogyakarta: Fakultas Sastra, Universitas Gadjah Mada.
- Hari Poerwanto. 2005. *Orang Cina Khek dari Singkawang*. Depok: Komunitas Bambu.
- Helius Sjamsuddin. 2013. *Perlawanan dan Perubahan di Kalimantan Barat: Kerajaan Sintang 1822-1942*. Yogyakarta: Komunitas Bambu.
- Henley, David. 2004. "Conflict, Justice, and the Stranger-King Indigenous Roots of Colonial Rule in Indonesia and Elsewhere," dalam *Modern Asia Studies* 38, 1.

- Ida Bagus Gde Putra. 2000. "Tradisi Candu dalam Masyarakat Bali 1839-1938." *Tesis*. Yogyakarta: Fakultas Sastra, Universitas Gadjah Mada.
- Irwin, Graham. 1986. *Borneo Abad Kesembilan Belas*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- J.U. Lontaan. 1975. *Sejarah, Hukum Adat, dan Adat Istiadat Kalimantan Barat*. Pontianak: Pemerintah Provinsi Kalbar.
- Kater, C. 1871. "Iets over het Pandelingschap in de Westerafdeeling van Borneo en de Boegineesche Vestiging aan het Zuider-Zeestrand te Pontianak," dalam *TNI II*.
- Kathirithamby-Wells, Jeyamalar. 2009, "Stranger and Stranger-Kings: The Sayyid in Eighteenth Century Maritime Southeast Asia," dalam *Journal of Southeast Asian Studies*, 40 (3).
- Kemp, P.H. van der 1920. "De Vestiging van het Nederlandsch Gezag op Borneo's Westerafdeeling in 1818-1819, Naar Onuitgegeven Stukken," dalam *BKI* 76.
- Kielstra, E.B. 1889-1893. *Bijdragen tot de Geschiedenis van Borneo's Westerafdeeling*. Leiden: E.J.Brill.
- Klinken, Gerry van. 2006. "Review De Ontwikkeling van Het Zelfbestuurendlandschap in Nederlandsch-Indie: 1855-1942," dalam *BKI* Vol. 162 No. 1.
- Kroesen, W.E. dan F.H. van Vlissingen. 1858. "Kultuur en Industrie Ondernemingen op Borneo," dalam *TNI* 20.
- Kwee Hui Kian. 2009. "Money and Credit in Chinese Mercantile Operations in Colonial and Precolonial Southeast Asia," dalam David Henley dan Peter Boomgaard (ed.), *Credit and Debt in Indonesia, 860-1930: From Peonage to Pawnshop From Kongsu to Cooperative*. Singapura: ISEAS-KITLV.
- Leyden. 1814. "Sketch of Borneo," dalam *Verhandelingen van het Batavia Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* (VBG) 7.

- Meeteren Brouwer, P.M. van 1927. "De Geschiedenis der Chineesche Districten der Wester-Afdeeling van Borneo van 1740-1926," dalam *Indische Gids*.
- Moch. Andri W.P. et al. 2008. *Peta Tematik Kebudayaan dan Sejarah Pemerintahan Kalimantan Barat*. Pontianak: BPSNT Pontianak.
- Mona Lohanda. 2001. *The Kapitan Cina of Batavia 1837-1942: A History of Chinese Establishment in Colonial Society*. Jakarta: Djambatan-KITLV, 2001.
- Muhammad Gade Ismail. 1981. "Konflik Antara Kongsy Thay Kong dan Sekutu-Sekutunya dengan Pemerintah Hindia Belanda di Kesultanan Sambas Tahun 1850." *Skripsi*. Yogyakarta: Fakultas Sastra dan Kebudayaan, Universitas Gadjah Mada.
- _____. 1985. "Politik Perdagangan Melayu di Kesultanan Sambas, Kalimantan Barat: Masa Akhir Kesultanan, 1808-1818." *Tesis*. Depok: Fakultas Sastra, Universitas Indonesia.
- _____. 1994. "Trade and State Power: Sambas (West Borneo) in the Early Nineteenth Century," dalam G.J.Schutte (ed.), *State and Trade in the Indonesia Archipelago*. Leiden: KITLV Press.
- Narti. 1998. "Perdagangan Candu di Jawa 1920-1930." *Skripsi*. Yogyakarta: Fakultas Sastra, Universitas Gadjah Mada.
- Netscher, E. 1855. "Geschiedenis der Eerste Al-qadris," dalam *Tijdschrift voor Indische Taal, Land, en Volkenkunde*. Batavia: Lange&Co.
- Nusselein, A.H.F.J. 1905, "Beschrijving van het Landschap Passir," dalam *BKI*.
- Onghokham, 1985. "Pajak dalam Perspektif Sejarah," dalam *Prisma* 4.
- Paulus. 1917-1919. *Encyclopædia van Nederlandsch Indie*. 's-Gravenhage: Martinus Nijhoff.
- Red. 1912. "Mededeelingen, Nota's Betreffende Zelfbesturende Landschappen der Wester-Afdeeling van Borneo," dalam *Tidschrift van Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap (TNAG)*.

- Rush, James R. 2012. *Candu Tempo Doeloe: Pemerintah, Pongedar, dan Pecandu 1860-1910*. Jakarta: Komunitas Bambu.
- Sandick, J.C.F. van dan V.J. van Marle. 1919. *Verslag Eener Spoorwegverkenning in Noordwest-Borneo*. Dienst der Staats-Spoor-en Tramwegen: Albrecht&Co.
- Sartono Kartodirdjo, dkk. 1971. *Laporan Politik Tahun 1837*. Jakarta: ANRI.
- _____. 1973. *Ikhtisar Keadaan Politik Hindia Belanda Tahun 1839-1848*. Jakarta: ANRI.
- Somers-Heidhues, Mary. 1998. "The First Two Sultans of Pontianak," dalam *Archipel* Volume 56.
- _____. 2008. *Penambang Emas, Petani, dan Pedagang di Distrik Tionghoa Kalimantan Barat*. Jakarta: Yayasan Nabil.
- T. Gilarso. 2004. *Pengantar Ilmu Ekonomi Makro*. Yogyakarta: Kanisius.
- Trocki, Carl A. 1993. "Tan Seng Poh," dalam John Butcher dan Howard Dick (ed.). *The Rise and Fall of Revenue Farming: Business Elites and the Emergence of the Modern State in Southeast Asia*. New York: St. Martin's Press, Inc.
- _____. 2009. Carl A. Trocki, "Chinese Revenue Farms and Borders in Southeast Asia," dalam *Modern Asian Studies*, Vol. 43, No. 1.
- Troop, C.G. 1932. "De Krijgsverrichtingen in de Chineesche Districten (Wester-Afdeeling van Borneo)," dalam *Indisch Militair Tijdschrift* 2.
- Uljee, G.L.. 1925. *Handboek voor de Residentie Westerafdeeling van Borneo*. Weltevreden: N.V.Boekhandel Visser&Co.
- Uji N. Winardi. 2012. "Ethnic Tension, Alliance and Clientelism: The Political Development of West Borneo, 1895—1950." *Tesis*. Leiden: Leiden University.
- Veth, P.J. 1856. *Borneo's Westerafdeeling Geographisch, Statistisch, Historisch 2de Deel*. Zaltbommel: Joh Noman en Zoon.

- _____ 1871. "Verslag over de Residentie Borneo's Westkust 1827-1829," dalam *TNI I*.
- _____ 2012. *Borneo Bagian Barat: Geografis, Statistis, Historis Jilid 1*. Terjemahan P. Yeri, OFM. Cap. Pontianak: Institut Dayakologi.
- Vleming Jr., J.L. 1988. *Kongsi & Spekulasi: Jaringan Kerja dan Bisnis Cina*. Saduran Bob Widayahartono. Jakarta: Pustaka Utama Grafiti.
- Yuan Bingling. 1998. "Chinese Democracies: A Study of The Kongsis of West Borneo 1776-1884." *Tesis*. Leiden: Leiden University.
- Young, J.W. 1888. "Then Sioe Kim Njong in De Westerafdeeling van Borneo Bekend Als Njonja Kaptai. In Memoriam," dalam *BKI*.
- _____. 1895. "Bijdrage tot de Geschiedenis van Borneo's Wester-Afdeeling," dalam *TNI 38*.

Nama Narasumber

1. Nama : Ashari (Keturunan Mayor Cina Pontianak)
Usia : ± 43 tahun
Alamat : Parit Mayor, Pontianak
Pekerjaan : Wiraswasta.
2. Nama : X.F. Asali (Keturunan *Kapcong/Pachter* Cina di Kulor, Singkawang)
Usia : ± 84 tahun
Alamat : Jl. Tanjungpura, Pontianak
Pekerjaan : Wiraswasta.